

Ekonomikos ir verslumo bendroji programa, pasiekimų vertinimas, VBE aprašas ir vertinimo principai

I modulis

2025 05 13

Turinys

- Ekonomikos ir verslumo bendroji programa.
- Pasiekimų vertinimas.
- Valstybinių brandos egzaminų (VBE) užduočių aprašas.
- Ekonomikos ir verslumo VBE struktūra.
- VBE vertinimo principai: vertinimo kokybės užtikrinimas, vertintojų atsakomybė, iššūkiai ir sprendimai.
- Kriterijais grįstas vertinimas.

Ekonomikos ir verslumo bendroji programa

Ekonomikos ir verslumo dalyko paskirtis

Ekonomikos ir verslumo ugdymo programos **paskirtis** – suteikti žinias apie pagrindinius ekonomikos dėsnius ir principus, skatinti mokinių domėjimąsi Lietuvoje ir pasaulyje vykstančiais ekonominiais procesais, ugdyti ekonominį ir finansinį raštingumą, ir verslumo gebėjimus, antreprenerišką požiūrį, formuoti modernios ekonomikos sampratą paremtą požiūrį į nuolat kintančias ekonomines sąlygas.

III–IV gimnazijos klasėse Ekonomika ir verslumas yra **pasirenkamas** dalykas iš Visuomeninio ugdymo bloko. Mokiniai gilina suvokimą apie ekonominius procesus, vykstančius ne tik nacionaliniu, bet ir globaliu mastu, skatinami vertinti ekonominę situaciją, domėtis įvairiais finansiniais įrankiais, kuriuos gali panaudoti asmeninių finansų valdyme, ekonomikos ir verslumo žinias praktiškai taiko valdydami mokomąją mokinių bendrovę (MMB), tiksliai mokosi planuoti savo karjerą ir atsakingai veikti.

Kompetencijų ugdymas

Bendrosios programos orientuotos į kompetencijų ugdymą mokymosi turiniu. Ekonomikos ir verslumo programoje kompetencijoms tenka išskirtinis vaidmuo – jų ugdymas būtinas kiekvieno asmens tobulėjimui, socialinei įtraukčiai, darniai gyvensenai, aktyviam pilietiškumui, pasirengimui asmeniniu indėliu prisidėti prie Lietuvos, Europos ir pasaulio pažangos, darnaus vystymosi. Kompetencijos atskleidžia asmens nuosekliai įgyjamą dvasinę, kognityvinę ir fizinę brandą.

Ekonomikos ir verslumo programos mokymo(si) turiniu ugdomos šios kompetencijos: **komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.**

Ekonomikos ir verslumo programos pasiekimų sritys

Programoje išskirtos penkios pasiekimų sritys:

- Orientavimasis rinkoje
- Asmeninių finansų tvarkymas
- Verslo organizavimas ir verslumo gebėjimų ugdymasis
- Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas
- Globalinių ekonominių procesų supratimas

Šios pasiekimų sritys yra bendros visoms klasėms.

Ekonomikos ir verslumo programos mokymo(si) turinys

IV gimnazijos klasė

Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas:

- Rinkos ribotumas.
- Valstybės biudžetas.
- Nacionaliniai pajamų rodikliai.
- Nedarbas. Ekonomiškai aktyvūs (darbo jėga) ir ekonomiškai neaktyvūs gyventojai.
- Infliacija.
- Ekonomikos ciklas ir jo fazės.
- Visuminė paklausa ir pasiūla.
- Valstybės ekonominė politika. Monetarinė politika ir jos įgyvendinimas.
- Šešėlinė ekonomika.
- Pajamų nelygybė.

Ekonomikos ir verslumo programos mokymo(si) turinys

IV gimnazijos klasė

Globalinių ekonominių procesų supratimas:

- Globalizacija.
- Tarptautinė prekyba.
- Šalių specializacija.
- Šalies mokėjimų balansas ir jo dalys.
- Tarptautinė įmonė.
- Ekonominė integracija ir jos etapai.
- Ekonomikos augimas ir ekonomikos plėtra.
- Globalūs iššūkiai.
- Darni (tvari) plėtra.

Ekonomikos ir verslumo programos pasiekimai

Kiekvienam koncentrui numatyti konkretūs kiekvienos srities pasiekimai, suformuluoti atsižvelgiant į vaiko raidos ypatumus ir įgytą patirtį.

Programoje aprašyti mokinių pasiekimai suprantami kaip žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų visuma.

Mokinių pasiekimų vertinimas

Mokinių mokymo(si) pasiekimai ir pažanga vertinama sistemingai. Vertinamos ne tik dalykinės žinios, bet ir kompetencijos.

Kiekvienoje pamokoje taikomas **formuojamasis vertinimas**, kuris skirtas kelti mokinių mokymo(si) motyvaciją, fiksuoti asmeninę pažangą, stiprinti mokinių savigarbą ir savivertę, kurti klasėje pasitikėjimo atmosferą, ugdyti bendradarbiavimo kultūrą.

Diagnosticinis vertinimas teikia informaciją, reikalingą planuojant ir koreguojant mokymą: išsiaiškinami mokinio pasiekimai ir tam tikru mokymo(si) metu padaryta pažanga, numatomos tolesnio mokymo(si) galimybės, pagalba sunkumams įveikti.

Pasiekimų lygiai

Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos pasiekimams vertinti pateikiami **keturių pasiekimų lygių požymiai** (slenkstinis (I), patenkinamas (II), pagrindinis (III), aukštesnysis (IV)).

Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose pasiekimų lygiai siejami su pažymiu: slenkstinis lygis – 4 balai, patenkinamas lygis – 5–6 balai, pagrindinis lygis – 7–8 balai, aukštesnysis lygis – 9–10 balų.

Pasiekimų ir pažangos vertinimas

Pasiekimų lygiai yra gairės mokytojų, planuojant ugdymo procesą, numatant aukštesnius lūkesčius visiems mokiniams, ne tik tiems, kurių didelis mokymosi potencialas, taip pat teikiant veiksmingą pagalbą pagrindinio lygio nepasiekiantiems mokiniams.

Pasiekimų sritys

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

- Programoje pasiekimų sritys žymimos raidėmis (pvz., A, B), o raide ir skaičiumi (pvz., A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.
- Lentelėse kiekvienam klasių koncentrui pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis.
- Pasiekimų požymių lentelėje raidės ir skaičių junginyje (pvz., A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis.

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas (D)

D1. Paaiškina valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų struktūrą.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Analizuoja valstybės biudžeto struktūrą, pateikia savo įžvalgas, skiria valstybės biudžeto deficitą nuo valstybės skolos (D1.1).	Lygina pateiktą statistinę informaciją apie skirtingo laikotarpio Lietuvos valstybės biudžetą ir suformuluoja išvadas (D1.2).	Analizuoja ir vertina šalies valdžios sprendimus dėl biudžeto pajamų ir išlaidų (D1.3).	Paaiškina biudžeto deficito mažinimo būdus bei didėjančio deficito grėsmę šalies ekonomikos stabilumui (D1.4).
	Mokymo(si) turinys			

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas (D)

D2. Naudodamasis teikiama statistine informacija, analizuoja pagrindinius makroekonominis rodiklius.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Apibūdina pagrindinius makroekonominis rodiklius ir jų kitimo tendencijas susieja su ekonominiais svyravimais (D2.1).	Analizuoja pateiktus Lietuvos ir kitų (2–3) šalių makroekonominis rodiklius, juos sistemina lentelių ir (ar) grafikų formas (D2.2).	Savarankiškai surenka statistinius duomenis apie Lietuvos ir pasirinktų kitų 2–3 šalių ekonomiką, susistemina juos, analizuoja, lygina, apskaičiuoja ekonominių rodiklių pokyčius ir generuoja išvadas (D2.3).	Apskaičiuoja pagrindinius makroekonominis rodiklius, jų pokyčius, nusako rodiklių tarpusavio ryšį ir generuoja išvadas. Aptaria šešėlinės ekonomikos įtaką šalies ekonomikai (D2.4).
	Mokymo(si) turinys			

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas (D)

D3. Apibūdina, kaip valstybė, pasitelkusi mokesčius ir išlaidas, gali reguliuoti ekonomiką ir galimas ekonominės politikos pasekmes.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Paaiškina ekonominius svyravimus ir nusako jų priežastis ir pasekmes (D3.1).	Paaiškina ekonominių ciklų ir valstybės ekonominės politikos sąsajas (D3.2).	Paaiškina fiskalinės ir monetarinės politikos priemones, jų poveikį šalies ekonominiam augimui (D3.3).	Diskutuoja apie valstybės fiskalinės ir monetarinės politikos pasekmes ekonomikai (D3.4).
	Mokymo(si) turinys			

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Globalių ekonominių procesų suvokimas (E)

E1. Paaiškina atviros ekonomikos dedamąsias, ekonominės šalių tarpusavio priklausomybės teikiamą naudą ir keliamus pavojus.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Nusako santykinio ir absoliutaus pranašumo poveikį šalių specializacijai. Paaiškina tarptautinės prekybos ribojimo priemones bei tarptautinę prekybą skatinančius veiksnius (E1.1).	Paaiškina tarptautinės prekybos naudą ir keliamus pavojus. Vertina valiutos kurso įtaką prekių ar paslaugų kainoms (E1.2).	Komentuoja tarptautinės prekybos poveikį nacionalinei ekonomikai. Savarankiškai renka ir analizuoja Lietuvos užsienio prekybos duomenis, juos apibendrina, įžvelgia tendencijas ir paaiškina galimas pasekmes (E1.3).	Analizuoja mokėjimų balansą ir valiutos kurso svyravimų pasekmes. Diskutuoja, kaip, didėjant tarptautinei tarpusavio priklausomybei, vienos šalies ekonomikos sąlygos ir politiniai sprendimai veikia kitų šalių ekonomikos sąlygas ir politiką (E1.4).
	▼ Mokymo(si) turinys			

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Globalių ekonominių procesų suvokimas (E)

E2. Nusako globalizacijos procesų privalumus ir keliamus pavojus nacionalinei ekonomikai.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Paaiškina užsienio investicijų formas ir jų teikiamą naudą kilmės šaliai ir priimančiai šaliai (E2.1).	Pagal pateiktus duomenis analizuoja užsienio investicijų ir tarptautinių įmonių veiklą Lietuvoje ir generuoja išvadas (E2.2).	Surenka informaciją apie užsienio investicijas, tarptautinių įmonių vertės kūrimo grandinę ir darbo jėgos migraciją, analizuoja, ją susistemina ir vertina (E2.3).	Diskutuoja apie tarptautinių įmonių plėtros poveikį atskirų šalių rinkoms. Komentuoja ekonominės globalizacijos teigiamas ir neigiamas pasekmes mažos šalies ekonomikai (E2.4).
▼ Mokymo(si) turinys				

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Globalių ekonominių procesų suvokimas (E)

E3. Aptaria Lietuvos dalyvavimą tarptautinėse organizacijose ir jo teikiamas galimybes jaunimui ir verslui.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Komentuoja, kokias galimybes Lietuvai teikia narystė ES (E3.1).	Diskutuoja apie globalizacijos apraiškas ekonomikoje ir politikoje bei poveikį ekonominiam augimui ir ekonominei plėtrai (E3.2).	Analizuoja tarptautinių institucijų veiklą ir Lietuvos dalyvavimo jose naudą ir įsipareigojimus, inicijuoja diskusiją apie dalyvavimo naudą (E3.3).	Analizuoja ES sanglaudos politiką, jos teikiamas galimybes verslui, viešajam sektoriui ir jaunimui. Diskutuoja apie globalines problemas, jų sprendimo būdus ir poveikį šalies ekonomikai (E3.4).
Mokymo(si) turinys				

VBE aprašas ir uždauoties struktūra BP

Pasiekimų vertinimas III-IV gimnazijos klasėje

Mokymosi pagal vidurinio ugdymo programą pasiekimai tikrinami brandos darbu, rengiamu III ar (ir) IV gimnazijos klasėse, VBE.

VBE sudaro dvi dalys:

- VBE pirmoji dalis (40 taškų),
- **VBE antroji dalis (60 taškų).**

Mokymosi pagal vidurinio ugdymo programą pasiekimų patikrinimas I

VBE pirmos dalies, rengiamos pirmaisiais vidurinio ugdymo programos metais, **užduoties struktūra**:

Mokymo(si) turinio sritys	Pasiekimų sritys					Užduoties taškai procentais
	Orientavimasis rinkoje (A)	Asmeninių finansų tvarkymas (B)	Verslo organizavimas ir verslumo gebėjimų ugdymasis (C)	Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas (D)	Globalinių ekonominių procesų supratimas (E)	
Orientavimasis rinkoje						45
Asmeninių finansų tvarkymas						20
Verslo organizavimas ir verslumo gebėjimų ugdymasis						35
Iš viso taškų procentais	45	20	35	–	–	100

Užduotis rengiama centralizuotai, pateikiama ir atliekama elektroninėje užduoties atlikimo sistemoje. Užduotis rengiama remiantis Programos III gimnazijos klasės mokymo(si) turiniu.

Mokymosi pagal vidurinio ugdymo programą pasiekimų patikrinimas II

VBE antros dalies, vykdomos baigiamojoje vidurinio ugdymo programos klasėje, **užduoties struktūra**:

Mokymo(si) turinio sritys	Pasiekimų sritys					Užduoties taškai procentais
	Orientavimas rinkoje (A)	Asmeninių finansų tvarkymas (B)	Verslo organizavimas ir verslumo gebėjimų ugdymas (C)	Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas (D)	Globalinių ekonominių procesų supratimas (E)	
Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas						65
Globalinių ekonominių procesų supratimas						35
Iš viso taškų procentais				65	35	100

Pastaba. Lentelėje pateikti skaičiai yra orientaciniai, užduotyje galima iki 5 proc. paklaida.

Užduotis rengiama ir vertinama centralizuotai. Užduotis rengiama remiantis Programos IV gimnazijos klasės mokymo(si) turiniu. III gimnazijos klasės mokymo(si) turinys į užduotį įtraukiamas tik tiek, kiek būtina užduotims, parengtoms pagal IV gimnazijos klasės mokymo(si) turinį, atlikti.

VBE antros dalies struktūra (I)

Užduotį sudaro dvi dalys.

I dalis. Klausimai.

15–20 uždarojo tipo klausimų. Klausimo vertė taškais pateikiama prie kiekvieno klausimo.

I dalies taškų suma – 20.

VBE užduočių aprašas ir priedai yra paskelbti dokumente „VISUOMENINIO UGDYMO DALYKŲ VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ UŽDUOČIŲ APRAŠAS“

VBE antros dalies struktūra (II)

II dalis. Atvirieji struktūriniai klausimai ir praktinės užduotys.

Kiekvieną struktūrinį klausimą sudaro įvadinė informacija ir su ja susiję poklausimai. Įvadinė informacija pateikiama tekstu, bet gali būti papildoma diagramomis, paveikslais, schemomis, lentelėmis ir pan.

Praktinės užduotys – uždaviniai ir situacijų analizavimas (sprendimai, rezultatų interpretavimas, statistinių duomenų analizė, sistemimas, grafinė analizė ir argumentuotas išvadų pateikimas.

II dalies taškų suma – 40.

Pavyzdys

- 23.** Dvi šalys – A šalis ir B šalis – ketina pasirašyti tarptautinės prekybos sutartį. Lentelėje pateikti abiejų šalių gamybos apimčių (naudojant tą patį išteklių kiekį) duomenys. Remdamiesi pateiktais duomenimis, atlikite 23.1–23.3 užduotis.

Šalis	Sausainiai (tūkst. t)	Šokoladas (tūkst. t)
A	15	40
B	5	10

- 23.1.** Kuri šalis turi **absoliutųjį** pranašumą sausainių gamyboje ir kuri – šokolado gamyboje? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Sausainių gamyboje Šokolado gamyboje

Argumentavimas

.....

.....

(3 taškai)

VBE antros dalies struktūra

Iš viso taškų – 60.

Trukmė – 180 minučių.

Užduoties pateikimas: užduoties sąsiuvinis ir atsakymų lapas.

Kandidatų atliktų užduočių vertinimas

Centralizuotas. Vertina vertintojai elektroninėje vertinimo sistemoje.

Priemonės, kuriomis galima naudotis VBE

Skaičiuotuvas, ekonomikos ir verslumo valstybinio brandos egzamino formulės (aprašo 2 priedas).

Reikalavimai skaičiuotuvui nustatyti Ekonomikos ir verslumo valstybinio brandos egzamino antros dalies vykdymo instrukcijoje.

VBE antros dalies struktūra

Kognityvinių gebėjimų sričių procentai valstybiniame brandos egzamine

Žinios ir supratimas – 30 proc., taikymas – 50 proc., aukštesnieji mąstymo gebėjimai – 20 proc.

Taškų pasiskirstymas procentais pagal pasiekimų lygius valstybiniame brandos egzamine

Slenkstinis – 35 proc., patenkinamas – 15 proc., pagrindinis – 35 proc., aukštesnysis – 15 proc.

Pastaba. Pateikti skaičiai yra orientaciniai, užduotyje galima iki 5 procentų paklaida.

Kognityvinių gebėjimų sritys ekonomikos ir verslumo VBE (I)

30 % žinios ir supratimas – kai kandidatas įvardija ir tinkamai vartoja sąvokas, apibūdina faktus, įvykius, dėsningumus, reiškinius ir procesus, nurodo jų priežastis ir pasekmes, tarpusavio ryšį, objektų bruožus, randa informaciją įvairiausiuose informacijos šaltiniuose.

Kognityvinių gebėjimų sritys ekonomikos ir verslumo VBE (II)

50 % taikymas – kai kandidatas, taikydamas žinias, atsako į klausimus, atlieka užduotis, apibendrina įvairiuose informacijos šaltiniuose esančią informaciją, lygina, iliustruoja, lokalizuoja, chronologiškai išdėsto, nustato objektų geografinę padėtį, nurodo įvykio, reiškinių vietą, laiką, kaitą, kryptį, daro išvadas apie faktus, įvykius, dėsningumus, objektus, reiškinius ir procesus, jų priežastis ir pasekmes įvairiuose žinomuose ir (ar) nesudėtinguose, ir (ar) įprastuose kontekstuose; atlieka skaičiavimus (procentų, vidurkio, santykio) ir palygina gautus rezultatus.

Kognityvinių gebėjimų sritys ekonomikos ir verslumo VBE (III)

20 % aukštesnieji mąstymo gebėjimai – kai kandidatas įvertina pateiktus faktus, įvykius, reiškinius, procesus, idėjas, nuomones ir nustato jų priežasties ir pasekmės ryšį, analizuoja ir interpretuoja informaciją, nustato ir pagrindžia jos patikimumą, kelia klausimus, siedamas skirtingų šaltinių duomenis, nuosekliai ir sistemingai ieško atsakymų, taiko tiriamąsias strategijas, išanalizuoja problemą (-as) ir numato galimus sprendimo būdus, nurodo jų stipriąsias ir silpnąsias puses, daro pagrįstas ir išsamias išvadas, kuria tekstus, naudodamasis šaltiniais kaip įrodymu.

VBE vertinimo principai

Pagrindiniai VBE vertinimo principai (I)

Valstybinio brandos egzamino (VBE) vertinimo principai yra griežtai reglamentuoti, kad būtų užtikrintas **objektyvumas, patikimumas ir skaidrumas**.

Valstybinio egzamino vertinimas yra griežtai reglamentuotas procesas, kuris siekia užtikrinti vienodą vertinimą visiems kandidatams, apsaugoti nuo subjektyvumo ir diskriminacijos.

Pagrindiniai VBE vertinimo principai (II)

Objektyvumas

- Vertinimas turi būti **nešališkas** – remiasi tik tuo, kas parašyta mokinio darbe, neatsižvelgiant į asmeninius įsitikinimus, asmeninę patirtį ir pan.
- Vertintojas **neturi žinoti mokinio vardo**, mokyklos ar mokytojo pavardės (darbas žymimas kodu).
- Naudojamos **aiškos vertinimo instrukcijos** (kriterijų lentelės, pavyzdiniai atsakymai).

Pagrindiniai VBE vertinimo principai (III)

Patikimumas

- Vertinimas turi būti **nuoseklus** – toks pat darbas turi būti įvertintas vienodai, nepriklausomai nuo to, kas jį vertina.
- Kiekvieną darbą vertina du nepriklausomi vertintojai; jei jų įvertinimai skiriasi daugiau nei nustatyta riba, darbą peržiūri trečias vertintojas.
- Vertintojai dirba pagal vienodas, iš anksto nustatytas vertinimo instrukcijas, kurios apibrėžia taškų skyrimo tvarką.
- Prieš vertinimą visi vertintojai dalyvauja mokymuose, kur analizuoja pavyzdinius darbus ir derina taikymo nuoseklumą.
- Atliekama kontrolė, siekiant užtikrinti, kad to paties lygio atsakymai būtų vertinami vienodai visų vertintojų.

Pagrindiniai VBE vertinimo principai (IV)

Skaidrumas

- Vertinimo kriterijai, instrukcijos ir procedūros yra viešai skelbiami ir prieinami visiems – mokiniams, mokytojams, vertintojams.
- Egzaminų vertinimo instrukcijos parengiamos iš anksto ir pristatomos vertintojams per specialius mokymus.
- Mokiniai gali susipažinti su egzamino užduotimis ir pavyzdiniais atsakymais po egzamino laikymo.
- Egzistuoja apeliacijos galimybė – mokinys turi teisę ginčyti įvertinimą, o darbas pervertinamas pagal tuos pačius kriterijus.
- Vertintojų veikla ir sprendimų pagrindimas yra dokumentuojami, tai leidžia stebėti vertinimo eigą ir pagrįstumą.

VBE vertinimo instrukcijos svarba

Suteikia aiškas vertinimo gaires, padeda vertinti nuosekliai ir vienodai.

Apibrėžtas taškų skyrimas užtikrina vienodus vertinimo kriterijus visiems.

VBE vertinimo kokybės užtikrinimas

- Vertintojų mokymai.
- Užduoties vertinimo kriterijų skaidrumas.
- Nuolatinis vyresniųjų vertintojų ir vertintojų bendradarbiavimas.
- Dviejų vertintojų sistema.

VBE vertintojo atsakomybė

Tikslumas ir dėmesys detalėms.

Etikos laikymasis.

VBE vertinimo iššūkiai ir sprendimai

- Kaip interpretuoti neaiškius atsakymus?
- Kaip vertinti nestandartinius atsakymus?
- Kiek taškų skirti už atsakymą su nepakankama ar pertekline informacija?
- Kaip užtikrinti, kad vertinimas būtų kuo objektyvesnis?

Vertinimo organizavimas

Ekonomikos ir verslumo VBE datos (pagrindinė sesija)

PAGRINDINĖ I DALIES VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ SESIJA (III GIMNAZIJOS KLASĖMS)

2025 m. birželio 3 d. 9 val. (vykdymo būdas – elektroninis)

PAGRINDINĖ II DALIES VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ SESIJA (IV GIMNAZIJOS KLASĖMS)

2025 m. birželio 10 d. 9 val. (vykdymo būdas – tradicinis)

Ekonomikos ir verslumo VBE datos (pakartotinė sesija)

PAKARTOTINĖ I DALIES VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ SESIJA (III GIMNAZIJOS KLASĖMS)

2025 m. liepos 2 d. 9 val. (vykdymo būdas – elektroninis)

PAKARTOTINĖ II DALIES VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ SESIJA (IV GIMNAZIJOS KLASĖMS)

2025 m. birželio 26 d. 9 val. (vykdymo būdas – tradicinis)

Vertinimo organizavimas (I)

- Ekonomikos ir verslumo VBE vertinamas nuotoliu, naudojant RM Assessor sistemą, su kuria susipažinsite paskutiniąją gegužės savaitę.
- Kandidatų darbų vertinimas prasidės birželio 16 d., praėjus kiek mažiau nei savaitei po VBE.
- Vertintojai padalinami į grupes, kurioms vadovauja vyresnieji vertintojai. Visam vertinimui vadovauja vertinimo komisijos pirmininkas (-ė).
- Kiekvienas vertintojas pasirašo konfidencialumo pasižadėjimą, kad neatskleis su vertinimu susijusių duomenų. Taip pat neatskleis jiems pateiktų darbinių vertinimo instrukcijų.

Vertinimo organizavimas (II)

- VBE II dalies užduotis sudaryta iš 2 dalių: 1 dalis – klausimai, 2 dalis – struktūriniai klausimai. Paprastai vertintojų grupių būna tiek, kiek yra struktūrinių klausimų 2 dalyje.
- Kiekviena grupė vertina savo 2 dalies struktūrinį klausimą.
- Vertinimas įprastai vyksta apie 4–5 dienas.
- Kiekvieną dieną, kol vyksta vertinimas, vyresnieji vertintojai susirenka aptarti rūpimus klausimus, susijusius su užduoties vertinimu.
- Svarbu, kad visi vertintų vienodai, todėl kiekvieną dieną vyresnieji vertintojai susiskambina su savo grupės vertintojais aptarti iškilusių klausimų, nestandartinių atsakymų vertinimų ir pan.

Vertinimo organizavimas (III)

- Kiekvieno kandidato darbą vertina du vertintojai.
- Jei abiejų vertintojų vertinimai sutampa, darbas laikomas įvertintu. Jei yra nesutapimų, darbą trečiajam vertinimui gauna vyresnysis vertintojas.
- Vertintojai nesutapimų nemato.
- Vertinimui pasibaigus, vertintojai gauna atlygį, proporcingą įvertintų darbų skaičiui.
- Atsižvelgiant į vertintojų pastabas, gali būti koreguojama vertinimo instrukcija; korekcijomis papildytas galutinis instrukcijos variantas skirtas viešam naudojimui.
- Vyresnieji vertintojai vėliau susirenka pakartotinės VBE sesijos vertinimui.

Vertinimo standartizavimas (I)

- Vienos grupės vertintojai vertina vieną struktūrinį klausimą.
- Prieš pradedant vertinimą, vertintojai peržiūri 20–30 darbų su vertinamo klausimo atsakymais ir pasižymi, kokių atsakymų variantų pasitaiko.
- Vyresnysis vertintojas kartu su savo grupės vertintojais tariausi ir kartu nusprendžia, kaip vertinamas kiekvienas atsakymas, kurio nėra rengėjų pateiktoje vertinimo instrukcijoje.
- Vertintojai pildo vertinimo instrukcijas ir žymisi užskaitomus ir neužskaitomus atsakymo variantus. Ne visi iš užskaitomų variantų keliami į oficialią vertinimo instrukciją.

Vertinimo standartizavimas (II)

- Viso vertinimo metu vyresnysis vertintojas bendradarbiauja su vertintojais ir pažymi vertinimo instrukcijoje bendrus susitarimus dėl klausimų vertinimo.
- Pradžioje instrukcija pildosi gausiai, vėliau, vertinimui įpusėjus, naujų atsakymų variantų pasitaiko vis mažiau. Dėl to labai svarbu neskubėti vertinti pradžioje, kol dar nėra aišku, kaip kurį atsakymą vertinti.
- Vyr. vertintojas, matydamas, kad kažkuris vertintojas skuba vertinti, bet daro daug klaidų, gali suspenduoti vertintoją ir neleisti jam tam tikrą laiką vertinti darbų.
- Be konkrečių susitarimų kaip vertinti kiekvieną klausimą, vertintojai vadovaujasi bendraisiais susitarimais.

Kriterijais grįstas vertinimas VBE kontekste

Kokybiniai kriterijai

Kokybiniai kriterijai klausimams, kuriuose prašoma paaiškinti ar apibūdinti, daugiausia dėmesio skiria atsakymo aiškumui, tikslumui ir supratimui. Tai reiškia, kad atsakyme reikėtų:

- Naudoti teisingus apibrėžimus ir sąvokas
- Aiškiai parodyti skirtumus arba ryšius
- Galbūt pateikti trumpą pavyzdį iliustracijai (rekomenduojama)

Pavyzdys

Pavyzdžiui, egzamino klausimas: *Paaiškinkite, kuo skiriasi nominalusis BVP ir realusis BVP.*

Veiksmažodis „paaiškinkite“ kviečia pateikti *kokybinį* atsakymą ir vertinimą:

- Ar atsakyme aiškiai apibūdinamas skirtumas?
- Ar teisingai vartojamos sąvokos?
- Ar parodomas supratimas?

Kokybinis vertinimas

Didelė dalis egzamino klausimų reikalauja kokybinio vertinimo, t. y. nuspręsti, ar mokinio atsakymas (pvz., paaiškinimas) pasiekia patenkinamą atsakymo lygį. Du konkuruojantys principai:

- ✓ „Pasitikėjimo kreditas“ už ne itin išsamų atsakymą.
- x Neskirti taškų už atsakymą, kuris gali būti interpretuojamas skirtingai (pvz., *realusis BVP įskaičiuoja infliaciją*)

Todėl, nepaisant pastangų užtikrinti kuo objektyvesnį egzaminų vertinimą, dažnas mokytojo patarimas mokiniams yra atsakyti į klausimus taip, lyg jo atsakymą vertintų pats griežčiausias vertintojas.

Kokybiniai kriterijai: praktinė užduotis

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite kokybinio klausimo vertinimo instrukcijas ir 10 atsakymų pavyzdžius.
- 2) Dirbdami individualiai, nuspręskite, ar skiriate tašką už kiekvieną atsakymą ir trumpai pagrįskite savo sprendimą.

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute () pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.*

Pastebėjimai

- *BVP apibrėžimas nebūtinas. Tai tik (galimai) 1* priminimas vertintojams.*
- *Pirmasis ir antrasis (atskirti „/“) atsakymo variantai gerokai skiriasi savo apimtimi ir gyliu.*
- *Užduotis prašo paaiškinti skirtumą. Verta mokiniams priminti, kad tai reiškia kiek daugiau nei atpažinti.*
- *Nevienareikšmiškai interpretuojami atsakymai neturėtų būti laikomi teisingais.*

BVP parodo galutinių prekių ir paslaugų, pagamintų šalyje per tam tikrą laikotarpį (paprastai per metus) vertę. Nominalusis ir realusis BVP apskaičiuojami, naudojant skirtingas kainas.

Nominalusis BVP yra apskaičiuojamas, naudojant einamųjų metų kainas. Jo apimčiai įtakos turi ne tik reali gamybos apimtis, bet ir kainų pokyčiai. Realusis BVP yra apskaičiuojamas, naudojant bazinių metų kainas, todėl jis atspindi realią prekių ir paslaugų gamybos apimtį, nes eliminuojama kainų lygio pokyčių (infliacijos) įtaka. / Realusis BVP – nominalusis BVP, pakoreguotas dėl infliacijos poveikio.

1 taškas už teisingą atsakymą.

Kiekybinių atsakymų vertinimas: praktinė užduotis II

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite kokybinio klausimo vertinimo instrukcijas ir 10 atsakymų pavyzdžius.
- 2) Dirbdami individualiai, nuspręskite, ar skiriate tašką už kiekvieną atsakymą ir trumpai pagrįskite savo sprendimą.

Pastebėjimai

- Deflatorius yra indeksas, ne procentinė išraiška (techninė klaidelė).
- 3-io stulpelio 2021 m. realusis BVP turėtų būti 50 426, 875 (*kritiškai vertiname ne tik mokinių, bet ir instrukcijų atsakymus!*)
- **Apvalinimas iki šimtųjų:** vertintojai gali (neprivalo) priimti kaip teisingą atsakymą ir nesuapvalintą iki šimtųjų. Vis dėlto, mokiniams priminkime pasižymėti klausimo sąlygas.
- *Jeigu vienas atsakymas bus apvalinamas, o kitas ne, tuomet iškils papildomų klausimų vertinimo traktavimui (tai įrodo ir atsakymo pavyzdžio 7 stulpelio paskutinės dvi eilutės).*

2								4	1 taškas už kiekvieną teisingai užpildytą stulpelį. 4-tame stulpelyje po 0,2 taško už poziciją, o 5-ame, 6-ame, 7-ame stulpeliuose po 0,25 taško už kiekvieną poziciją.
	Metai	BVP to meto kainomis, mln. Eur	BVP defliatoriaus, proc.	Realusis BVP	Infliacijos lygis, proc.	Nominaliojo BVP augimo tempai, proc.	Realiojo BVP augimo tempai, proc.		
	1	2	3	4	5	6	7		
	2019	48959,20	97	50473,40	–	–	–		
	2020	49873,10	100	49873,10	3,09	1,87	–1,19		
	2021	56478,10	112	50426,86	12	13,24	1,11		
	2022	67436,50	136	49585,66	21,43	19,40	–1,67		
	2023	71986,10	149	48312,82	9,56	6,75	–2,57		

Kokybiniai kriterijai: praktinė užduotis III

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite kokybinio klausimo vertinimo instrukcijas ir 10 atsakymų pavyzdžiu.
- 2) Dirbdami individualiai, nuspręskite, ar skiriate tašką už kiekvieną atsakymą ir trumpai pagrįskite savo sprendimą.

Pastebėjimai

21.3. Naudodamiesi skaičiavimo rezultatais, paaiškinkite, kodėl nominaliojo BVP ir realiojo BVP augimo tempai yra skirtingi.

3*	Nominaliojo BVP ir realiojo BVP augimo tempai skiriasi dėl infliacijos įtakos.
----	--

- Laukiamas atsakymas pagal vertinimo instrukcijas yra pakankamai panašus į pirmąjį (*infliacijos įtaka*).
- Klausimo sudėtinė dalis yra *pasinaudoti skaičiavimo rezultatais*.
SVARBU: pabrėžti mokiniams naudotis gautais skaičiavimų duomenimis. Esant itin tiksliam klausimo-atsakymo traktavimui, vertintojai galėtų neskirti taško.
- 6 ir 8 atsakymų pavyzdžiai pabrėžia vertinimo nuoseklumą. Mokslo metų eigoje būtų pravartu neskirti taškų už tokius atsakymus. Vertinant egzaminus – pagal standartizavimo susitarimą.

Vertinimo instrukcijos ribotumai

- ❖ Ekonomikos egzaminas, kaip ir jo instrukcijos, žengia pirmuosius žingsnius!
- ❖ Visuomeniniuose moksluose dažnai neįmanoma užtikrinti, kad vertinimo instrukcijos pateiks visus galimus teisingus atsakymo variantus. Pvz.:

Klausimas: ***Paiškinkite, kaip padengiamos trūkstamos išlaidos, jei valstybės biudžetas yra deficitinis?***

Vertinimo instrukcijos: Valstybės deficitinis biudžetas padengiamas skolinantis. / Valstybė skolinasi.

Juodraštis

Jeigu valstybės biudžetas yra deficitinis, CB negali duoti kreditų, todėl
pakilo rezervų norma CB. ir infliacija užauga. Trūkstamos išlaidos
padengiamos iš mokesčių ir infliacijos augimo.

(1 taškas)

Vertinimo kriterijų standartizavimas

I modulis

2025 05 19

Klausimai iš praėjusio seminaro vertinimo standartizavimo užsiėmimo

21.3

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite kokybinio klausimo vertinimo instrukcijas ir 10 atsakymų pavyzdžius.
- 2) Dirbdami individualiai, nuspręskite, ar skiriate tašką už kiekvieną atsakymą ir trumpai pagrįskite savo sprendimą.

***Pritaikykite šiuos susitarimus:**

- Raktinis veiksmazodis *paaiškinkite* šiame klausimo kontekste labiau traktuojamas kaip *apibūdinti*.
- Jeigu atsakyme nėra *pasinaudojama prieš tai atliktais skaičiavimo rezultatais*, teisingą atsakymą įskaitome.

Pastebėjimai

21.3. Naudodamiesi skaičiavimo rezultatais, paaiškinkite, kodėl nominaliojo BVP ir realiojo BVP augimo tempai yra skirtingi.

3*	Nominaliojo BVP ir realiojo BVP augimo tempai skiriasi dėl infliacijos įtakos.
----	--

- Laukiamas atsakymas pagal vertinimo instrukcijas yra pakankamai panašus į pirmąjį (*infliacijos įtaka*). Tokio pasikartojimo įprastai yra tikimasi išvengti.
- Klausimo sudėtinė dalis yra *pasinaudoti skaičiavimo rezultatais*. **SVARBU:** pabrėžti mokiniams naudotis gautais skaičiavimų duomenimis jei tik to yra prašoma. Esant itin tiksliam klausimo-atsakymo traktavimui, vertintojai galėtų neskirti taško.
- 6 ir 8 atsakymų pavyzdžiai pabrėžia vertinimo nuoseklumą. Mokslo metų eigoje būtų pravartu neskirti taškų už tokius atsakymus. Vertinant egzaminus – pagal standartizavimo susitarimą.

22.1–2

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite egzamino klausimus, vertinimo instrukcijas ir atsakymų pavyzdžius.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

**Pirmoji vertinimo instrukcijos pastraipa – tik priminimas (t. y. nenurodo skirtumo tarp indeksų)*

Abu parodo kainų lygio pokyčius. / Pagal juos galima spręsti apie infliacijos lygį, nors infliacijai matuoti dažniau naudojamas VKI.

VKI parodo vartojimo prekių ir paslaugų krepšelio vidutinį kainų lygio pokytį.

BVP defliatorius parodo visų galutinių prekių ir paslaugų, kurias šalis pagamina per tam tikrą laikotarpį (dažniausiai per metus), kainų lygio pokytį. / BVP defliatorius rodo visų į BVP įtrauktų prekių ir paslaugų kainų lygio pokyčius.

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

22.2. Paaiškinkite, kuo skiriasi vartotojų kainų indeksas (VKI) nuo BVP defliatoriaus.

Juodraštis

BVP def. skaičiuojamas pagal R_{BVP} ir N_{BVP} santyki
o VKI yra žmonių vartojiskumas.

(1 taškas)

Ar atsakymas parodo pakankamą supratimą apie skirtumą tarp dviejų indeksų?

22.2. Paaiškinkite, kuo skiriasi vartotojų kainų indeksas (VKI) nuo BVP defliatoriaus.

Juodraštis

Vartotojų kainų indeksas įtraukia būtiniausias prekes, žmogui, o BVP defliatorius visas prekes, kurios net gaminamos namuose ar pasiekia neįprastai.

22.2. Paaiškinkite, kuo skiriasi vartotojų kainų indeksas (VKI) nuo BVP defliatoriaus.

Juodraštis

BVP = $\sum p_i q_i$ (tuo pat metu ~~prekės~~ visų prekių kainos)

VKI - $\sum p_i q_i$ (tik rodiklis kainos, tik vartojamų prekių kainos)

22.2. Paaiškinkite, kuo skiriasi vartotojų kainų indeksas (VKI) nuo BVP defliatoriaus.

Juodraštis

VKI - apima tik vartojamas prekes ir paslaugas

BVP defliatorius - apima visą ekonomiką

Nuoseklus vertinimas

būtų skiriant visiems

atsakymams 1 tašką arba

visiems atsakymams 0

taškų. Ar sutinkate?

(1 taškas)

Pastebėjimai

22.1:

- Nepaisant šio klausimo instrukcijų, rekomenduotina mokyti mokinius pateikti skaičiavimus.
- Įsiskaityti į klausimo sąlygą: <...> *Skaičiavimo rezultatą suapvalinkite iki šimtųjų.*
- *Procentinė išraiška taip pat svarbi.*

22.2:

- *Pirmoji vertinimo instrukcijos pastraipa – tik priminimas (t. y. nenurodo skirtumo tarp indeksų)*
- *Vertinant itin tiksliai pagal instrukcijas (t. y. ieškant paaiškintų skirtumų tarp indeksų, nurodančių pokytį), absoliuti dauguma atsakymų taško negautų.*
- *Svarbiausia – nuoseklus atsakymų traktavimas.*

1 Metinė infliacija 2024 m. birželio mėnesį, palyginti su 2023 m. birželio mėnesiu, buvo 0,73 proc.

Sprendimas:

$$\pi = \frac{VKI_{2024M06} - VKI_{2023M06}}{VKI_{2023M06}} \times 100 \% =$$
$$\frac{153,5145 - 152,3972}{152,3972} \times 100 \% = 0,73 \%$$

1 taškas už teisingai apskaičiuotą infliacijos lygį.

Abu parodo kainų lygio pokyčius. / Pagal juos galima spręsti apie infliacijos lygį, nors infliacijai matuoti dažniau naudojamas VKI.

VKI parodo vartojimo prekių ir paslaugų krepšelio vidutinį kainų lygio pokytį.

BVP defliatorius parodo visų galutinių prekių ir paslaugų, kurias šalis pagamina per tam tikrą laikotarpį (dažniausiai per metus), kainų lygio pokytį. / BVP defliatorius rodo visų į BVP įtrauktų prekių ir paslaugų kainų lygio pokyčius.

1 taškas už teisingą atsakymą.

23.1

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite egzamino klausimus, vertinimo instrukcijas ir atsakymų pavyzdžius.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

***Pritaikykite šiuos susitarimus:**

- *nebausti už tą pačią klaidą daugiau nei kartą, jeigu neteisingas atsakymas persikelia į kitą klausimą;*
- *netoleruoti apvalinimo iki sveikųjų skaičių. Griežtai laikytis apvalinimo iki šimtųjų.*

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

4. Atsakymo pavyzdys:

23.1. Apskaičiuokite darbo rinką apibūdinančius rodiklius. Pateikite skaičiavimus.

Juodraštis

Darbo jėga

$$5070 - 850 - 200 - 500 - 1150 = 2370 \text{ tūkst.}$$

Ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičius

$$5070 - 2370 = 2700 \text{ tūkst.}$$

Užimtųjų skaičius

$$2370 - 300 = 2070 \text{ tūkst.}$$

Užimtumo lygis tarp visų gyventojų

$$2070 : 5070 \cdot 100 = 12,66 \%$$

Nedarbo lygis

$$300 / 2370 = 0,13$$

Ciklinio nedarbo lygis

$$12,66\% - 5 = 7,66 \%$$

(6 taškai)

Darbo jėga: 1/1

Ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičius:
1/1

Užimtųjų skaičius: 1/1

Užimtumo lygis tarp visų gyventojų: 0.5
(neteisingas atsakymas)

Nedarbo lygis: 0 (trūksta „x 100“ – nei
skaičiavimas nei atsakymas nėra teisingi)

Ciklinio nedarbo lygis*: 0 . Atsakyme yra
remiamasi neteisingai suskaičiuotu užimtumo
tarp visų gyventojų lygiu o ne nedarbo lygiu,
kas iš esmės yra neteisinga.

***Pastaba:** Jeigu taip atsitiktų, kad **nedarbo**
lygis apskaičiuotas neteisingai (pvz, 13% o
ne 12,66%), tolesnį skaičiavimą ir atsakymą
(13%-5%=7%) įskaitytume kaip teisingą.

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

5. Atsakymo pavyzdys

23.1. Apskaičiuokite darbo rinką apibūdinančius rodiklius. Pateikite skaičiavimus.

Juodraštis

Darbo jėga

$$D = 300 \text{ tūkst.}$$

$$L = 300 + 1970 = 2270 \text{ tūkst.}$$

$$L = 200 + 100 + 300 = 600 \text{ tūkst.}$$

$$L = E + D;$$

$$E = 5070 - 850 - 200 - 500 - 1150 - 100 = 2320 \text{ tūkst.}$$

Ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičius

$$850 + 500 + 1150 = 2500 \text{ tūkst.}$$

$$850 + 200 + 500 + 1150 + 100 = 2800 \text{ tūkst.}$$

Užimtųjų skaičius

$$E = 5070 - 850 - 200 - 500 - 1150 - 100 = 1570 \text{ tūkst.}$$

Užimtumo lygis tarp visų gyventojų

$$\frac{1570}{5070} \cdot 100\% \approx 30.97\%$$

Nedarbo lygis

$$u = \frac{D}{L} \cdot 100\%$$

$$u = \frac{300}{2270} \cdot 100\% \approx 13\%$$

Ciklinio nedarbo lygis

$$13\% - 5\% = 8\%$$

Darbo jėga: 0

Ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičius: 0

Užimtųjų skaičius: 0

Užimtumo lygis tarp visų gyventojų: 0.5 už skaičiavimą; 0 už atsakymą pagal mokinio pateiktus duomenis (30.97%).

Nedarbo lygis: už skaičiavimą 0.5; 0 už atsakymą.

Ciklinio nedarbo lygis:

skaičiavimas ir atsakymas – teisingi

(6 taškai)

Pastebėjimai

- Siekiant nebausti mokinio daugiau nei kartą už tą pačią klaidą, kai ji persikelia į kitą klausimą, vertintojas turėtų atidžiai peržiūrėti mokinio naudojamus duomenis ir suskaičiuoti mokinio gautus atsakymus.
- Remiantis BUP principais, egzamino klausimai, kiek įmanoma, tarpusavyje turi būti nesusiję. Vis dėlto, *nebaudimo dukart už tą pačią klaidą* principas yra plačiai naudojamas tarptautinėje egzaminų vertinimo praktikoje. Tai gali paskatinti mokinių *nepasiduoti* sprendžiant susijusius uždavinius mokymosi procese!
- VBE vertinimo komisija nutars dėl vertinimo susitarimų įvairiais atvejais, tačiau visuomet kils nenumatyti atvejai.

23.2

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite egzamino klausimus, vertinimo instrukcijas ir atsakymų pavyzdžius
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

Pastaba: vertinimo instrukcijos pateikia apibrėžimus, nors klausimo sąlyga reikalauja apibūdinti (remkimės pastarąja).

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

2. Atsakymo pavyzdys: Ar pakanka pažymėto atsakymo *apibūdinimui*?

23.2. Apibūdinkite laikinąjį, struktūrinį ir ciklinį nedarbą.

Luodraitis

Laikinasis nedarbas –

Darbuotojai keičia darbą, įsidarbina pirmą kartą arba vėl dirba po savo norm padarytos pertraukos

Struktūrinis nedarbas –

Darbuotojai negali imtis žinomo darbo, nes jiems trūksta žinių ir įgūdžių

Ciklinis nedarbas –

Dėl žalos ekonomikos mokymų atleidžiami darbuotojai

Natūralus nedarbo lygis –

Esant laikinajam nedarbui darbo rinkoje pasireiškia natūralus nedarbo lygis

(4 taškai)

23.3–4

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite egzamino klausimus, vertinimo instrukcijas ir atsakymų pavyzdžius
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

***Vertinimo susitarimas dėl 23.3:** pirmenybę teikiame raktiniam veiksmažodžiui *apibūdinkite*, o *ne atitikiną esamam apibrėžimui vertinimo instrukcijose*.

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

3. Atsakymo pavyzdys: Ar pakanka pažymėto atsakymo *apibūdinimui*?

23.3. Apibūdinkite Okuno dėsnį.

Įvairūs

Okuno dėsnis - tai taisyklė apibūdinanti ^{prilygsumą} tarp bendrojo vidaus produkto augimo.

(1 taškas)

Pastebėjimai

Tiksliam potencialiam BVP apskaičiuoti reikia tikslaus nedarbo lygio (realusis BVP – duotas duomenų lentelėje). Jeigu kandidatas gavo kitokį nedarbo lygį (ne 12,66%), tačiau skaičiavimas ir atsakymas teisingas su anksčiau netiksliai gautu nedarbo lygiu, už atsakymą skiriami abu taškai.

Potencialusis BVP yra 49,47 mlrd. Eur. <u>Sprendimas:</u> $\frac{Y_P - Y}{Y_P} \times 100 \% = 2,5 (U_r - U_{nr})$ čia Y_P – potencialusis BVP, Y – faktinis BVP; U_r – nedarbo lygis proc., U_{nr} – natūralus nedarbo lygis, proc. $((Y_P - 40) / Y_P) \times 100 \% = 2,5 (12,66 - 5)$ $Y_P = 49,47 \text{ mlrd. Eur.}$	2	2 taškai už sprendimą ir teisingą atsakymą.
--	---	---

24.1–2

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite egzamino klausimus, vertinimo instrukcijas ir atsakymų pavyzdžius
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

***Vertinimo susitarimas dėl 24.1:** Raktinis veiksmažodis *paaiškinkite* šiame klausimo kontekste labiau traktuojamas kaip *apibūdinti*.

***Vertinimo susitarimas dėl 24.2:** Raktinis veiksmažodis *paaiškinkite* šiame klausimo kontekste labiau traktuojamas kaip *įvardyti*.

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

1 ir 4 atsakymo pavyzdžiai: Ar pakanka pažymėto atsakymo *apibūdinimui*?

24.1. Paaiškinkite, kas yra valstybės biudžetas.

Juodraštis

TAI YRA PLANAS KAIP BUS PASKIRSTYTOS VALSTYBĖS
PAJAMOS.

24.1. Paaiškinkite, kas yra valstybės biudžetas.

Juodraštis

Ataskaita, kurioje ^{valstybės} rodoma pajamos ir išlaidos
~~tarp valstybių rodom~~

(1 taškas)

Ataskaita - oficialus pranešimas žodžiu ar raštu apie nuveiktą darbą, tam tikrą dalykų padėtį ir kt.: Duoti darbo ataskaitą. Statistinė ataskaita. (<https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/a/ataskaita>)

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

7 ir 8 atsakymo pavyzdžiai: Ar pakanka pažymėto atsakymo *apibūdinimui*?

24.1. Paaiškinkite, kas yra valstybės biudžetas.

Juodraštis

Jau yra pinigų ~~ir~~ kiekis kurio skirting dydžio porcijomis skiriamas finansuoti valstybės žemiamus projektus.

24.1. Paaiškinkite, kas yra valstybės biudžetas.

Juodraštis

Valstybės biudžetas susideda iš pelno mokesčio, gyventojų pajamų mokesčio, pridėtinės vertės mokesčio, akcizų, išuoropos Ssujungos paramos lėšų, bei kitų paramų ir mokesčių.

(1 taškas)

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

4 ir 7 atsakymo pavyzdžiai: Ar pakanka pažymėto atsakymo *apibūdinimui*?

24.2. Paaiškinkite, kaip padengiamos trūkstamos išlaidos, jei valstybės biudžetas yra deficitinis?

Juodraštis

galima padidinti mokesčius

24.2. Paaiškinkite, kaip padengiamos trūkstamos išlaidos, jei valstybės biudžetas yra deficitinis?

Juodraštis

nutraukiamos šeiminių prioritetų programos arba atšaukiamos pinigų.

(1 taškas)

Du egzistuojantys vertintojų susitarimai:

- neteisingas atsakymas anuliuoja teisingą atsakymą vieno klausimo kontekste;
- kol lig tol buvęs neteisingas atsakymas tiesiogiai neprieštarauja teisingam atsakymui (arba nėra pateikiamas kaip alternatyvus atsakymas) – įskaitomas taškas.

24.1. Paaiškinkite, kas yra valstybės biudžetas.

Juodraštis

Valstybės biudžetas - tai yra ^{kiekis} valstybinės pajamos, kuria grūna iš ^{ir išlaidos} mokesčių, baudos. Tada su pagalba komerciniams ir CB rezervams valstybės valdyti pajamas ^{ir išlaidas} visuomenėje.

(1 taškas)

24.2. Paaiškinkite, kaip padengiamos trūkstamos išlaidos, jei valstybės biudžetas yra deficitinis?

Juodraštis

Jei valstybės biudžetas yra deficitinis, CB negali duoti kreditų, todėl pakyla rezervų norma CB ir infliacija užauga. Trūkstamos išlaidos padengiamos iš mokesčių ir infliacijos augimo.

(1 taškas)

Kaip drastiškai pasikeistų jūsų vertinimas, jeigu būtų griežtai laikomasi raktinio veiksmazodžio *paaiškinti*?

„Paaiškinti“ = kodėl? kaip?

„Apibūdinti“ = kas tai? kokia forma / savybės?

Vertinimo instrukcijos ribotumai

- ❖ Visuomeniniuose moksluose dažnai neįmanoma užtikrinti, kad vertinimo instrukcijos pateiks visus galimus teisingus atsakymo variantus.

Pvz.:

Klausimas: ***Paaiškinkite, kaip padengiamos trūkstamos išlaidos, jei valstybės biudžetas yra deficitinis?***

Vertinimo instrukcijos: Valstybės deficitinis biudžetas padengiamas skolinantis. / Valstybė skolinasi.

Diskusijai: *kokių skirtingų atsakymų šis klausimas gali turėti?*

24.3–4

- 1) Nuskaite QR kodą, rasite egzamino klausimus, vertinimo instrukcijas ir atsakymų pavyzdžius
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

***Vertinimo susitarimas dėl 24.4 (2 taškai):** *Skirkime 1 tašką už apskaičiuotą vartojimo sumažėjimą; kitą – už biudžeto pajamų sumažėjimą.*

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

1. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

24.4. Apskaičiuokite, kaip pasikeistų 2024 metų valstybės biudžeto pajamos, jei, esant sąlygai *ceteris paribus*, vartojimas šalyje sumažėtų 5 proc.

Juodraštis

$$PM + \text{absiznu} = 6647002 + 1859664 = 8506666$$

$$8506666 \cdot 0,95 = 8081332,7$$

(2 taškai)

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

5. Atsakymo pavyzdys: *ar skirtumėte tašką, nors nėra įvardinto deficito sąvokos?*

24.3. Remdamiesi diagramose pateiktais duomenimis, nustatykite, kokią 2024 metų biudžetą Lietuvos Respublikos Vyriausybė suformavo. Atsakymą pagrįskite skaičiavimais.

Juodraštis

$$16\,978\,620 - 20\,613\,108 = -36\,344\,28 \text{ tūkst. eur}$$

LRU
2024 metais

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

1. Atsakymo pavyzdys: Ar skirtumėte tašką?

24.3. Remdamiesi diagramose pateiktais duomenimis, nustatykite, kokį 2024 metų biudžetą Lietuvos Respublikos Vyriausybė suformavo. Atsakymą pagrįskite skaičiavimais.

Juodraštis

*Galima rasti kad —
~ Pajamos V. biudžetas yra 16 378 620 tūkst. eurų, o V. biudžeto asignavimai
yra 20613 108 tūkst. eurų. Taigi galima teigti kad asignavimų kiekis yra
didesnės nei pajamos.*

25.1–5

1) Nuskaite QR kodą, atskiruose dokumentuose rasite atsakymų pavyzdžius, vertinimo instrukcijas ir dokumentą jūsų komentarams.

2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

***Pastabos ir susitarimai:**

25.1-3: Taškai skiriami tik už teisingus atsakymus nepaisant klausimo reikalavimo pateikti skaičiavimus.

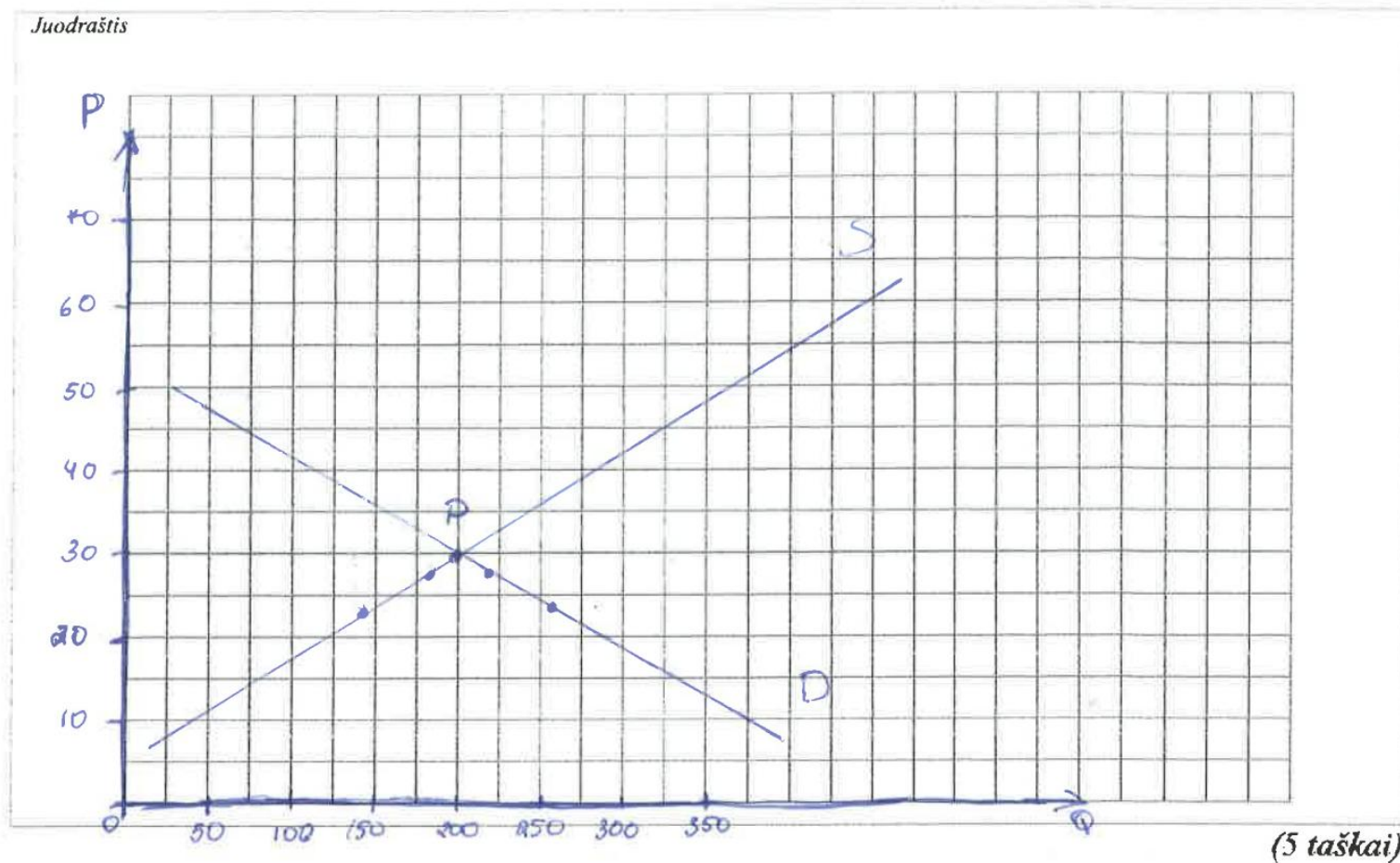
25.4: Jeigu atsakyme pateikta importo kreivė horizontali, įskaitome kaip teisingą mokinio pasirinkimą. Svarbiausia – tikslūs kiekiai ir kainos. *(Galimas papildomas susitarimas – įskaityti importo kreivę pažymėtą brūkšniniu būdu).*

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

1. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

25.4. Remdamiesi pateiktomis funkcijomis, viename grafike pavaizduokite 25.1, 25.2 ir 25.3 užduočių situacijas.

Pastabos:

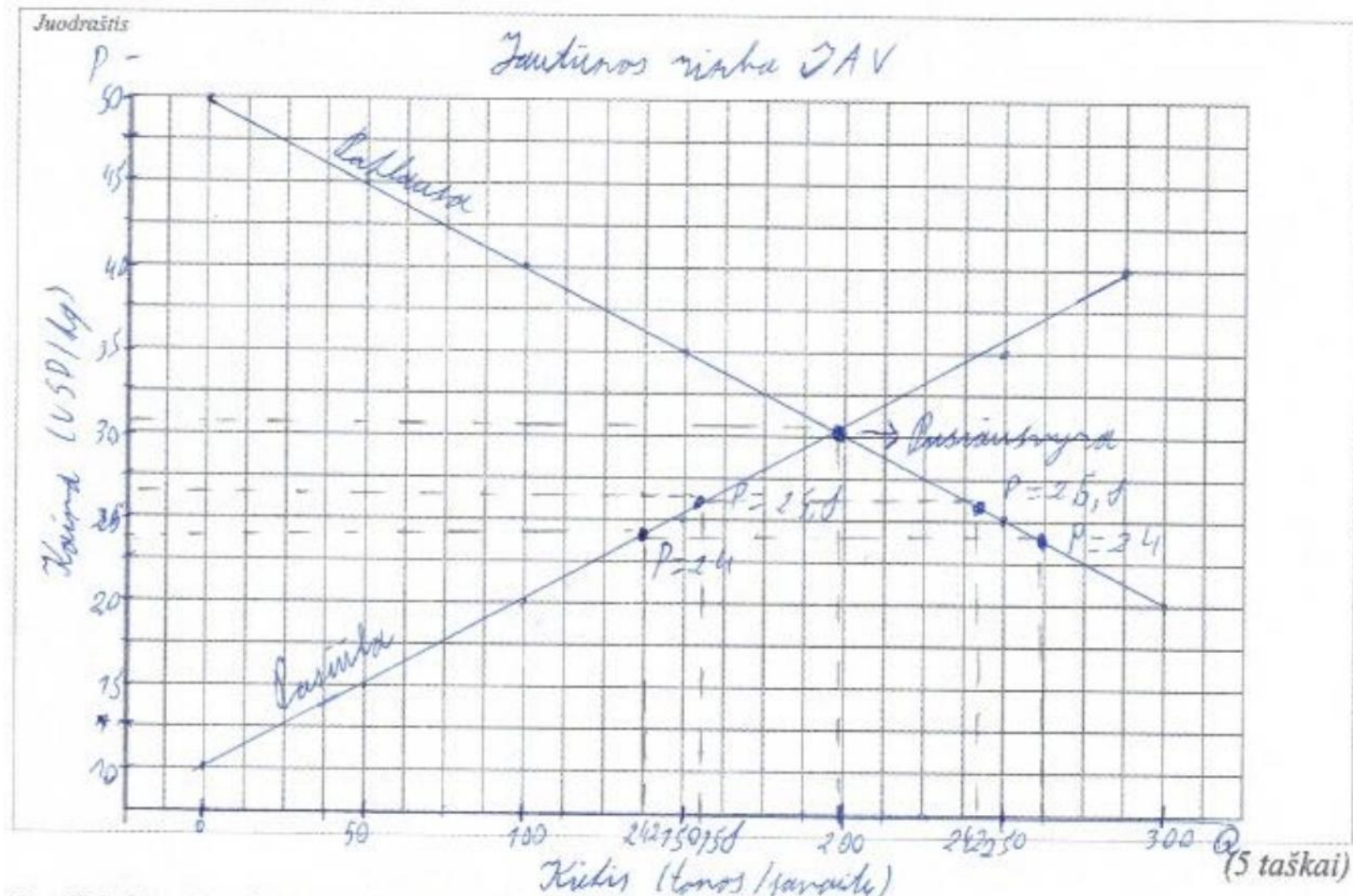
25.4:

- 25.1: Už JAV rinkos pusiausvyrą be prekybos – 2/2 (pusiausvyros kiekis ir kaina – teisingi, nepaisant pasirinktos žymės P vietoje E).
- 25.2-3: pažymėti taškai kreivėje nenurodo prekybos (trūksta kreivės / tiesės) – 0/2.
- Už teisingai pažymėtus importo kiekius: nesant brūkšninių linijų, kiekiai (*mažų mažiausiai*) turėtų būti pagal mastelį, tam kad įskaitytume tašką suteikiant „pasitikėjimo kreditą“. 0/1

Viso: 2/5

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

2. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

Pastabos:

25.4:

- 25.1: Paklauso ir pasiūlos tiesės ir jų pusiausvyra nurodo teisingą kainą (paklaidos netikslumu) ir kiekį (**2/2**);

- 25.2: Pusiausvyra po pradėtos prekybos atspindi tikslią kainą (24) ir, nors ir ne pagal mastelį, S' kiekį (260) (**1/1**).

**Prekybos kreivė geriau būtų ne brūkšninė (pagal susitarimą – įskaitome).*

***Tarptautinės prekybos kreivė neprivalo būti didėjanti pasiūlos kreivė.*

- 25.3: Nauja pusiausvyros kaina (25.8 USD) ir S'' kiekis 242 – pažymėti teisingai. (**1/1**)

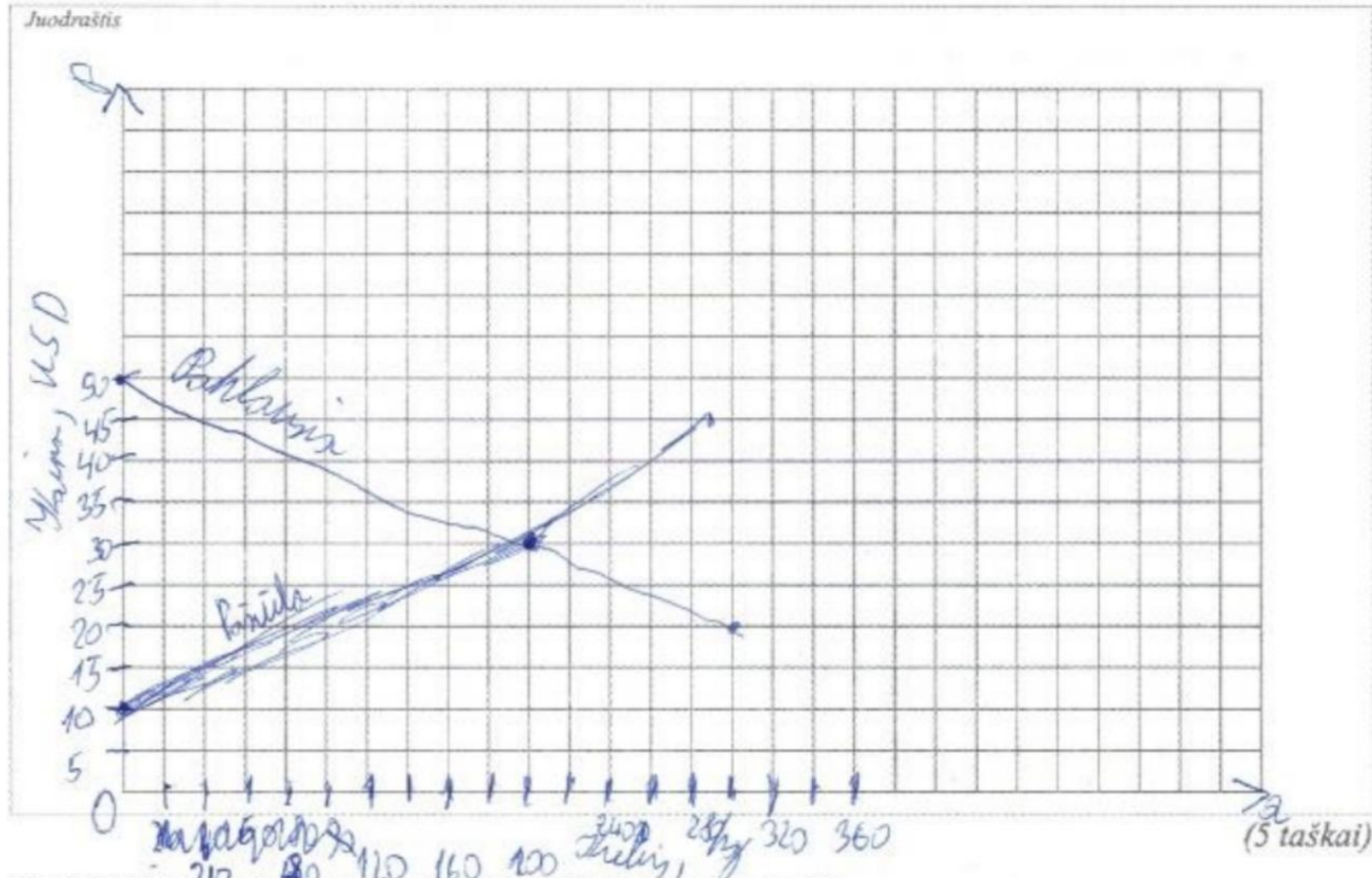
Importo kiekiai (0/1): Neteisingai nurodytas 25.2 (*P=24 pažymėtas pusiausvyros kiekis*).

Viso: 4/5

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

5. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

25.4. Remdamiesi pateiktomis funkcijomis, viename grafike pavaizduokite 25.1, 25.2 ir 25.3 užduočių situacijas.

Pastabos:

25.4:

- 25.1: Paklausos ir pasiūlos tiesės ir jų pusiausvyra nurodo teisingą kainą ir kiekį (2/2)

Viso: 2/5

26.1–2

- 1) Nuskaite QR kodą, atskiruose dokumentuose rasite atsakymų pavyzdžius, vertinimo instrukcijas ir dokumentą jūsų komentarams.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

***Pastabos ir susitarimai:**

26.1: Ieškome supratimo apie valiutos santykį kitos valiutos atžvilgiu. Išsireiškimai bus labai skirtingi nuo formalių apibrėžimų.

26.2: *Po 1 tašką už kiekvieną teisingai apskaičiuotą kainą, be tiesioginio įvardijimo, kad produktą pigiau pirkti Honkonge.*

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

3. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

Juodraštis

1 euro – 0,86950 svarų sterlingų
X – 320 svarų
x = 368 euroi

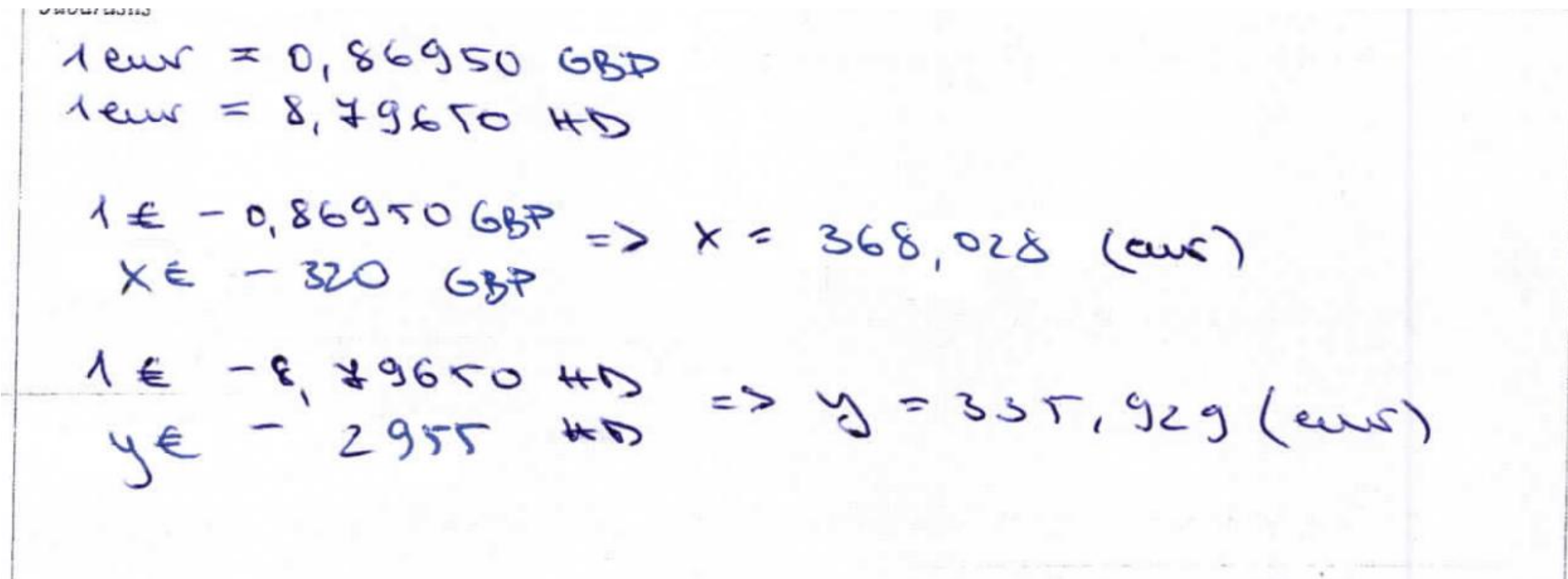
1 euro – 8,49650 Honkongo dolerių
y – 2955 dolerių
y = 336 euroi

Išgami pinigai
pirkti iš Honkongo
~~368~~
368 > 366

Pastabos: Sumos suapvalintos iki sveikųjų skaičių. Pagal susitarimą atsakymas galėtų būti vertinamas kaip teisingas šio klausimo kontekste.

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

5. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

Handwritten calculations showing currency conversions:

$$\begin{aligned} 1 \text{ eur} &= 0,86950 \text{ GBP} \\ 1 \text{ eur} &= 8,79650 \text{ HUF} \end{aligned}$$
$$\begin{aligned} 1 \text{ €} - 0,86950 \text{ GBP} &\Rightarrow x = 368,028 \text{ (eur)} \\ x \text{ €} - 320 \text{ GBP} & \end{aligned}$$
$$\begin{aligned} 1 \text{ €} - 8,79650 \text{ HUF} &\Rightarrow y = 335,929 \text{ (eur)} \\ y \text{ €} - 2955 \text{ HUF} & \end{aligned}$$

Pastabos: Teisingi atsakymai su trimis skaičiais po kablelio. Nors atsakyme neįvardijama tiesiogiai kur pigiau, valiutos aiškiai nurodytos.

Pastebėjimai

- VBE vertinimo instrukcijos, labai tikėtina, pateiks daugiau informacijos, kaip traktuoti atsakymus.
- Reikalingi vertinimo susitarimai dėl kiekybinių atsakymų apvalinimo. Pvz., skaičiuojan produkto kainą gali būti vieni apvalinimo susitarimai, tuo tarpu apvalinant realiojo BVP augimą – kiti (mato reikšmė). Rekomenduojama mokinius mokyti visuomet apvalinti iki šimtųjų (nusistovėjusi tarptautinių egzaminų tradicija).

**Papildomi uždaviniai
(remiantis 2023–2024 m. VBE II-osios
dalies užduoties pavyzdžiu)**

21.1–3

- 1) Nuskaite QR kodą, atskiruose dokumentuose rasite atsakymų pavyzdžius, vertinimo instrukcijas ir dokumentą jūsų komentarams.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

23.1–4

1. Nuskaite QR kodą, atskiruose dokumentuose rasite atsakymų pavyzdžius, vertinimo instrukcijas ir dokumentą jūsų komentarams.
2. Dirbdami individualiai, įvertinkite atsakymus ir pasižymėkite kilusius klausimus, abejones.

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

4 ir 5. Atsakymo pavyzdžiai: kiek taškų skirtumėte?

23.2. Kuri šalis turi **santykinį** pranašumą sausainių gamyboje ir kuri – šokolado gamyboje? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis	
Sausainių gamyboje	B Šokolado gamyboje
Argumentavimas	Kes, nes A šalis gamina elektros energiją, A pranašumas didesnis gaminant šokoladą, ju didesni alternatyvūs kantai!

(3 taškai)

23.2. Kuri šalis turi **santykinį** pranašumą sausainių gamyboje ir kuri – šokolado gamyboje? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis	
Sausainių gamyboje	B Šokolado gamyboje
Argumentavimas	B šalis mačiau pranašumą šokolado gamindam sausainius, o A mačiau todėl turi pranašumą.

(3 taškai)

Atsakymų pavyzdžiai diskusijai

7. Atsakymo pavyzdys: kiek taškų skirtumėte?

23.2. Kuri šalis turi **santykinį** pranašumą sausainių gamyboje ir kuri – šokolado gamyboje? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Sausainių gamyboje šalis B Šokolado gamyboje šalis A

Argumentavimas šalis B gamina sausainius, o šalis A gamina šokoladą sausaini.

praranda daugiau šokolado nei šalis B gamina sausainių, praranda didelio kiekio šokolado.

(3 taškai)

Argumentavimas iš dalies apibūdina alternatyviuosius kaštus, bet nenusako tiesioginio palyginimo su kitos šalies alternatyviaisiais kaštais. Atsakymas „<...> gaminant sausinius šalis A prarastų **daugiau** šokolado **nei šalis B**, <...> Dabar neaišku, ar lyginama pagal produktą, ar šalių alternatyviuosius kaštus.

Ekonomikos ir verslumo vertinimo standartizavimo rezultatai, aptarimas ir pritaikymas

I modulis

2025 06 03

Pamokos ir pastabos iš tarptautinių programų egzaminų vertinimo standartizavimo

- ❖ Skirtinga interpretacija neatsiejama nuo kokybinio pobūdžio atsakymų vertinimo.
- ❖ Natūralu turėti kitokią nuomonę, tačiau privalu vadovautis vertinimo susitarimais.
- ❖ Vertintojų susitarimai (*viešai neaptarinėjami*) gali būti kone kiekvienam atskiram klausimui (ar įgūdžiui).

Pvz.:

- Kai egzamino klausimas iš dalies ar visai neatitinka mokymo programos.
- Kai oficialiai patvirtintų vadovėlių turinys mokė klaidingai.
- Laukiamas paiškinimo gylis priklauso nuo klausimo sudėtingumo.
- Pozityvus paiškinimo vertinimas (***jeigu** sutariama laikytis tokio principo*).

Pvz.: *Atpažįstama dalis atsakymo -> neaktuali informacija -> dalis paiškinimo -> neaktuali informacija -> papildytas atsakymas.*

- ❖ Susitarimai dažniausiai kyla iš mokinių atsakymų, su kuriais vyr. vertintojai susipažįsta anksčiau nei visi vertintojai.
- ❖ Tobulo nuoseklumo užtikrinti neįmanoma.

Vertinimo instrukcijų sudarymas

Sudarykite vertinimo instrukcijas šiems klausimams:

- 1) Įvardykite vieną veiksny, dėl kurio galėtų sumažėti šalies grynasis eksportas.
- 2) Apibūdinkite ryšį tarp investicijų ir palūkanų normos.
- 3) Įvardykite ir paaiškinkite vieną vyriausybės politikos priemonę, kuri galėtų sumažinti struktūrinį nedarbą.
- 4) Paaiškinkite, kodėl kai kurių prekių paklausa yra neelastinga kainos atžvilgiu.
- 5) Palyginkite laikinąjį ir struktūrinį nedarbą (apibūdindami vieną panašumą ir vieną skirtumą).
- 6) Skelbiama, kad Lietuvoje vartotojų pasitikėjimo rodikliai pasiekė rekordinį lygį (*ceteris paribus*).
Naudodamiesi tinkama diagrama, įvardykite labiausiai tikėtiną poveikį realiojo BVP augimui, kainų lygiui ir nedarbui.

Vertinimo instrukcijų sudarymas

Užduoties gairės:

- ❖ Pradėkite nuo bent trijų jūsų suformuluotų vertinimo principų, kurių vertintojas turėtų laikytis naudodamasis šiomis vertinimo instrukcijomis.
- ❖ Sudarykite vertinimo instrukcijas, kad vertintojams reikėtų kuo mažiau atskirų susitarimų.
- ❖ Atkreipkite dėmesį į:
 - Galimus skirtingus atsakymo variantus (*ir ar verta juos visus išvardyti?*).
 - Raktinius veiksmožodžius (*kokio atsakymo gylio jie reikalauja? Pvz., priežasčių ir pasekmių aiškinimas, ryšių nustatymas*).
 - Taškai nedalomi, tačiau galite padidinti skiriamą taškų kiekį.
 - Kokią trumpą žinutę norėtumėte palikti vertintojams?
 - Ar diagrama turi būti panaudota tiesiogiai (*pvz., ar atsakant į klausimą yra reikalaujama naudotis diagramos žymėmis*)?
 - Kita

Nuoroda į dokumentą: https://docs.google.com/document/d/1LYNoRWqlmO0WyJidBTnutl2tD2G_nJBKPo-cDFC08fA/edit?usp=sharing

Rezultatų pristatymas ir pastebėjimai

Dalydamiesi savo sudarytomis vertinimo instrukcijomis, pristatykite:

- Atsakymų vertinimo numatytus susitarimus (jei tokių yra)
- Taškų skaičiaus pagrįstumą
- Komentarus dėl vertinimo *pastabų*
- Instrukcijų ribotumus ar kilusius sunkumus sudarant vertinimo instrukcijas
- Kiti pastebėjimai

Pasiekimų lygmenys pagal raktinius veiksmazodžius

Remdamiesi skirtingais raktiniais veiksmazodžiais, parašykite juos atitinkantį atsakymą:

- 1) ***Jvardykite*** vieną veiksnį, dėl kurio galėtų sumažėti šalies grynasis eksportas. (1 taškas)
- 2) ***Apibūdinkite*** vieną veiksnį, dėl kurio galėtų sumažėti šalies grynasis eksportas. (2 taškai)
- 3) ***Paaiškinkite*** vieną veiksnį, dėl kurio galėtų sumažėti šalies grynasis eksportas. (3 taškai)

Iššūkis:

- 1) ***Jvardykite*** vieną veiksnį, dėl kurio galėtų sumažėti šalies grynasis eksportas ir ***jvertinkite*** jo poveikį suinteresuotosioms šalims (vartotojams, gamintojams, valstybei). (4 taškai)

Naudingos nuorodos

- <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos/37>
- <https://www.nsa.smm.lt/egzaminai-ir-pasiekimu-patikrinimai/2024-2025-m-pasiekimu-patikrinimai/ekonomika-ir-verslumas/>
- <https://www.nsa.smm.lt/egzaminai-ir-pasiekimu-patikrinimai/brandos-egzaminai/tvarkarasciai/>